

Prof. Dr. Turan YILDIRIM

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İdare Hukuku Anabilim Dalı

Dr. Hüseyin Melih ÇAKIR

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İdare Hukuku Anabilim Dalı

İdare Hukuku - İdari Yargı Ders Notları

İÇİNDEKİLER

Birinci Baskıya Önsöz..... V

BİRİNCİ KİTAP İDARE HUKUKU

BİRİNCİ KISIM TÜRKİYE’NİN İDARE TEŞKİLATI

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL KURAMLAR VE ANAYASAL İLKELER

I. Kanuni İdare	1
II. Kamu Tüzel Kişiliği	2
III. İdarenin Bütünlüğü.....	4
A. Hiyerarşi.....	5
B. İdari Vesayet	6
IV. Merkezden Yönetim	7
V. Yerinden Yönetim	8
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	10

İKİNCİ BÖLÜM MERKEZDEN YÖNETİM TEŞKİLATI

I. Merkez Teşkilatı.....	15
A. Cumhurbaşkanı	15
1. Seçimi.....	15
2. Görev ve Yetkileri	16
3. Cumhurbaşkanının Kararnameleri İmzalaması	16

a.	Olağan Dönemlerde	16
b.	Olağanüstü Dönemlerde	17
4.	Cumhurbaşkanının Tek Başına Yapabileceği İşlemler	17
5.	Cumhurbaşkanının Sorumluluğu.....	18
a.	Cezai Sorumluluk.....	18
b.	Hukuki Sorumluluk	18
6.	Devlet Denetleme Kurulu.....	19
B.	Bakanlar Kurulu.....	21
C.	Başbakan ve Bakanlar	21
II.	Merkezdeki Yardımcı Kuruluşlar	23
III.	Taşra Teşkilatı	23
A.	İl İdaresi	24
1.	Vali	24
2.	İl İdare Şube Başkanları.....	25
3.	İl İdare Kurulu.....	25
B.	İlçe İdaresi.....	25
1.	Kaymakam.....	25
2.	İlçe İdare Şube Başkanları	26
3.	İlçe İdare Kurulu	26
	DEĞERLENDİRME SORULARI	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YERİNDEN YÖNETİM TEŞKİLATI

I.	Yer Bakımından Yerinden Yönetim İdareleri.....	31
A.	İl Özel İdaresi.....	32
B.	Belediye	33
C.	Büyükşehir Belediyesi.....	34
D.	Köy İdaresi	35
E.	Mahalle Muhtarlığı	36
II.	Hizmet Bakımından Yerinden Yönetim İdareleri	37
A.	Kamu Kurumları	37
B.	Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları	39
	DEĞERLENDİRME SORULARI	41

İKİNCİ KISIM KAMU PERSONEL HUKUKU

BİRİNCİ BÖLÜM KAMU GÖREVLİLERİ

I. Kamu Görevlisi Kavramı.....	45
II. Devlet Memurları Kanununa Göre Kamu Görevlilerinin Türleri.....	46
A. Memurlar.....	47
B. Sözleşmeli Personel	47
C. Geçici Personel	48
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>49</i>

İKİNCİ BÖLÜM DEVLET MEMURLUĞU

I. Temel İlkeler	51
A. Sınıflandırma.....	51
B. Kariyer	52
C. Liyakat.....	52
II. Devlet Memurluğuna Giriş	52
A. Kamu Hizmetine Girme Hakkı	52
B. Devlet Memuru Olabilmek İçin Aranılan Şartlar	53
1. Genel şartlar	54
2. Özel Şartlar.....	55
C. Aday Memurluk	56
D. İstisnai Memurluk	56
III. Devlet Memurlarının Ödev ve Sorumlulukları, Hakları ve Tabi Oldukları Yasaklar	57
A. Devlet Memurlarının Ödev ve Sorumlulukları	57
1. Sadakat, Tarafsızlık ve Devlete Bağlılık Ödevi	57
2. Emirlere Uyuma Yükümlülüğü ve Kanunsuz Emir	57
3. Devlet Memurlarının Mali Sorumlulukları	58

B.	Devlet Memurlarının Hakları	59
1.	İlerleme ve Yükselme Hakkı	59
2.	Sendika Kurma Hakkı	60
C.	Devlet Memurlarının Tabi Olduğu Yasaklar	60
1.	Grev Yasağı.....	60
2.	Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağı	61
3.	Siyasi Partilere Girme Yasağı.....	62
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>		<i>63</i>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİSİPLİN SORUŞTURMASI, CEZA SORUŞTURMASI, GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA VE DEVLET MEMURLUĞUNUN SONA ERMESİ

I.	Disiplin Soruşturması.....	67
A.	Genel Olarak Disiplin Suç ve Cezaları.....	67
B.	Disiplin Cezası Türleri	67
C.	Zamanaşımı.....	68
D.	Savunma Hakkı	68
E.	İtiraz	68
F.	Bir Üst Cezanın Uygulanması	68
G.	Bir Alt Cezanın Uygulanması.....	69
H.	Disiplin Cezalarının Sonuçları.....	69
II.	Ceza Soruşturması	69
A.	4483 Sayılı Kanunun Kapsamı	70
B.	İtiraz.....	70
C.	Hazırlık Soruşturması.....	71
III.	Görevden Uzaklaştırma	71
IV.	Devlet Memurluğunun Sona Ermesi.....	71
A.	Devlet Memurluğuna Alınma Şartlarının Yokluğu veya Kaybedilmesi Nedeniyle Devlet Memurluğunun Sona Ermesi	72
B.	Devlet Memurluğundan Çekilme.....	72
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>		<i>73</i>

ÜÇÜNCÜ KISIM KAMU MALLARI

I. Kamu Mallarının Tanımı.....	77
II. Kamu Mallarının Türleri.....	78
A. Genel Olarak Kamu Hukukuna Tabi Olan Kamu Malları.....	78
1. Orta Malları.....	78
2. Hizmet Malları.....	79
3. Sahipsiz Mallar	79
B. Genel Olarak Özel Hukuka Tabi Kamu Malları (Kamunun Özel Malları)..	79
III. Kamu Malı Niteliğinin Kazanılması ve Kaybı	81
IV. Kamu Mallarının Hukuki Rejimi	83
A. Kamu Malları ve Özel Hukuk İşlemleri	84
1. Kamu Malları ve Mülkiyet Hakkının Özel Hukuk Kişilerine Devri	85
2. Kamu Malları ve Özel Hukuk Kişileri Lehine Sınırlı Aynı Hak Tesisi.....	85
3. Kamu Malları ve Kira Benzeri Özel Hukuk Sözleşmeleri.....	87
4. Kamu Malları ve Haciz Yasağı.....	87
5. Kamu Malları ve Kazandırıcı Zamanaşımı ile İktisap	88
B. Kamu Malları ve Tapu Siciline Tescil.....	88
C. Kamu Malları ve Özel Koruma	89
V. Kamu Mallarından Yararlanma Usulleri.....	90
A. Genel Yararlanma	90
B. Özel Yararlanma.....	91
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>94</i>

DÖRDÜNCÜ KISIM İDARI İŞLEMLER

I. Hukuki İşlem Kavramı.....	97
II. İdari İşlemler.....	97
A. İdari İşlemlerin Nitelik ve Özellikleri	98
1. Tek Taraflılık	98
2. İcrailik.....	98
3. Hukuka Uygunluk Karinesinden Yararlanmak	99

4. Yazılılık.....	99
B. İdari İşlemlerin Türleri	99
1. İki Yanlı-Tek Yanlı İdari İşlemler	99
2. Etkili-Etkisiz İdari İşlemler	100
3. Genel-Birel İdari İşlemler	100
C. Düzenleyici İşlemler.....	101
1. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	101
2. Tüzük.....	101
3. Yönetmelik	101
4. Diğer Düzenleyici İşlemler.....	102
D. İdari İşlemlerin İptali ve Geri Alınması	102
1. Birel İşlemlerin Geri Alınması.....	102
2. Düzenleyici İşlemlerin Geri Alınması.....	103
E. İdari İşlemin Unsurları.....	103
1. Yetki.....	103
a. Yetki Unsurundaki Sakatlıklar	104
b. Yetki Devri-İmza Yetkisinin Devri-Yetkide Paralellik	104
c. Vekalet-Tedvir.....	105
2. Şekil.....	105
3. Sebep	107
4. Konu	107
5. Maksat	108
III. İdari Sözleşmeler	109
DEĞERLENDİRME SORULARI	111

BEŞİNCİ KISIM KAMU HİZMETİ

I. Kamu Hizmeti Kavramı	117
II. Kamu Hizmetlerinin Kurulması ve Kaldırılması	118
A. Kamu Hizmetlerinin Kurulması	118
B. Kamu Hizmetlerinin Kaldırılması.....	118
III. Evrensel Kamu Hizmeti	119
IV. Virtüel Kamu Hizmeti	120

V. Kamu Hizmetlerinin Türleri.....	120
A. Tekelli-Tekelsiz Kamu Hizmetleri	120
B. Yürütüldükleri Alana Göre Kamu Hizmetleri.....	121
C. Yararlanma Yöntemlerine Göre Kamu Hizmetleri.....	121
D. Konusuna Göre Kamu Hizmetleri.....	121
VI. Kamu Hizmetlerine İlişkin Temel İlkeler	122
A. Eşitlik.....	122
B. Tarafsızlık (Nesnellik/Yansızlık)	122
C. Süreklilik (Devamlılık/Düzenlilik)	123
D. Uyarılama (Değişebilirlik).....	123
E. Meccanilik.....	124
VII. Kamu Hizmetlerinin Görülüş Usulleri	124
A. Kamu Hizmetlerinin Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Görülmesi(Emanet Usulü).....	124
B. Kamu Hizmetlerinin Özel Hukuk Tüzel Kişileri Tarafından Görülmesi...125	
1. Müşterek Emanet.....	125
2. İltizam.....	125
3. Ruhsat (İzin).....	125
4. İmtiyaz.....	126
a. İmtiyaz Sahibinin Hakları ve Yükümlülükleri:	127
b. İdarenin Hak ve Yükümlülükleri:.....	127
c. İmtiyaz Sözleşmesinin Sona Ermesi:.....	128
C. Yeni Yöntemler.....	128
D. Kamu Özel Ortaklığı Modelleri	130
E. Özel Hukuk Kişilerinin Faaliyetlerinin Desteklenmesi ve Özendirilmesi130	
VIII. Kamu Hizmetlerinin Özelleştirilmesi.....	131
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>133</i>

ALTINCI KISIM KOLLUK FAALİYETLERİ

I. Kolluk Faaliyetinin Amacı Olarak Kamu Düzeni	137
A. Kamu Düzeninin Unsurları	137
B. Kamu Düzenini İçerisindeki Genişleme	138

II. İdari Kolluk-Adli Kolluk Ayrımı	138
A. Ayrımın Konusu.....	138
B. Ayrımın Güçlükleri	139
C. Ayrımın Önemi.....	139
III. Genel İdari Kolluk-Özel İdari Kolluk	140
IV. Kolluk Görevlileri	140
A. Kolluk Makamları	140
B. Kolluk Personeli	141
V. Özel Hukuk Kişileri ve Kolluk Faaliyeti	142
A. Özel İdari Kolluk Alanında Faaliyette Bulunan Özel Hukuk Kişileri	142
B. Genel İdari Kolluk ve Güvenlik Hizmeti.....	142
VI. Kolluk İşlem ve Usulleri.....	142
A. Kolluk İşlemleri	142
B. Kolluk Usulleri	143
VII. Kolluk Tedbirlerinin Uygulanması	144
A. Re'sen İcra ve Zor Kullanma Yetkisi.....	144
B. Kolluk Tedbirlerine Uyulmamasının Yaptırımları	144
VIII. Kolluk Yetkisinin Sınırları	145
IX. Kolluk Yetkilerinin Genişlemesi	146
DEĞERLENDİRME SORULARI	147

YEDİNCİ KISIM İDARİ USULLER

BİRİNCİ BÖLÜM İHALE: KAMU İHALE KANUNUNA GÖRE İHALE USULÜ

I. İhale Kavramı.....	155
II. Kamu İhale Kanunu'na Göre Temel İlkeler.....	156
III. Kamu İhale Kanunu'nda Düzenlenen İhale Usulleri.....	156
IV. İhale İşlemlerine Karşı Başvuru Yolları.....	157

**İKİNCİ BÖLÜM
KAMULAŞTIRMA**

I. Kamulaştırma Kavramı	159
II. Kamulaştırma Usulünün Aşamaları	159
A. Kamulaştırma Öncesi İşlemler	159
1. Kamulaştırma İçin Yeterli Ödeneğin Temin Edilmesi	159
2. Kamu Yararı Kararı	159
3. Kamulaştırılacak Taşınmazın Tespiti ve İdari Şerh.....	159
B. Kamulaştırma Aşaması	160
1. Satın Alma Usulü	160
2. Kamulaştırma Bedelinin Mahkemece Tespiti ve Taşınmaz Malın İdare Adına Tescili	161
3. Trampa Yolu İle Kamulaştırma	161
C. Dava Hakkı	161
D. Bir İdareye Ait Taşınmaz Malın Diğer İdareye Devri	162
E. Kamulaştırmadan Vazgeçme ve Geri Alma	162
1. İdarenin Tek Taraflı Vazgeçmesi	162
2. Tarafların Anlaşmasıyla Vazgeçme ve Devir.....	162
3. Mal Sahibinin Geri Alma Hakkı.....	163

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ**

<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	167
-------------------------------------	-----

İKİNCİ KİTAP İDARİ YARGI

BİRİNCİ KISIM YARGI DÜZENLERİ VE İDARİ YARGININ GÖREV ALANI

I. Yargı Düzenleri.....	173
II. İdari Yargının Gelişimi.....	175
III. İdari Yargının Görev Alanı.....	175
A. İdari Yargının Görev Alanının Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler.....	176
B. Yasal Düzenlemeler.....	177
C. İdare İşlevi.....	179
D. İdarenin Haksız Fiilleri (Fiili Yol).....	180
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	<i>181</i>
IV. İdari Yargı Yetkisinin Sınırı	183
A. Yargı Denetimi Dışında Bırakılan İşlemler.....	183
1. Cumhurbaşkanının Tek Başına Yapacağı İşlemler	183
2. Yüksek Askeri Şura'nın Denetim Dışı Kararları	184
3. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kararları.....	185
B. İdari Yargının Görev Alanı Dışında Bırakılan Uyuşmazlıklar	186
1. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Tarafından Görülen Davalar	186
2. Tahkim Yoluyla Çözümlenen Uyuşmazlıklar	187
C. İdarenin Takdir Yetkisini Kaldıracak Biçimde Yargı Kararı Verilememesi	188
1. İdarenin Takdir Yetkisi	189
2. İdarenin Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi	190
D. Yerindelik Denetimi Yasağı.....	191
E. İdarenin Yargı Kararıyla İşlem Yapmaya Zorlanamaması	195
F. İdari İşlem veya Eylem Niteliğinde Yargı Kararı Verilememesi	196
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	<i>197</i>
V. İdari Yargı Teşkilatı.....	199
A. Danıştay.....	199

1. Kuruluş ve Üyeler	199
2. Daire ve Kurullar.....	200
B. Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri	203
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	<i>205</i>

İKİNCİ KISIM İDARİ DAVA TÜRLERİ

I. İptal Davası	211
A. İptal Davasının Özellikleri.....	211
B. Dava Konusu İşlem.....	213
C. Dava Ehliyeti	213
D. Davalı İdare	214
E. Dava Açma Süresi	215
1. İdari Başvuru	216
a. İşlemlere Karşı İdari Başvuru.....	216
b. Özel Düzenlemeler	218
2. İdari İtirazın Mümkün Olmaması.....	218
3. İdarenin Dava Açma Süresinden Sonra Cevap Vermesi	219
4. İşlem Yapılması İçin Başvurma	220
F. Görevli ve Yetkili Mahkeme	222
1. Görev ve Yetki Kuralları	222
2. İdari Yargıda Görev ve Yetki Uyuşmazlığı	223
G. Bağlantılı Davalar	224
H. Yürütmenin Durdurulması	226
1. Yasal Düzenleme	226
2. Yürütmeyi Durdurma Kararı Verilmesinin Koşulları ve Usulü	228
3. Yürütmeyi Durdurma Kararlarının Niteliği	231
4. Yürütmeyi Durdurma Kararlarına İtiraz.....	233
I. Hızlandırılmış Yargılama Usulleri.....	234
1. İvedi Yargılama Usulü.....	234
2. Merkezî ve Ortak Sınavlara İlişkin Yargılama Usulü	235
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	<i>237</i>

II. Tam Yargı Davaları	241
A. Tanım ve Kapsam	241
B. Dava Ehliyeti	242
C. Davalı İdare	242
D. Dava Süresi	242
1. İşlemlerden Kaynaklanan Tam Yargı Davaları	242
2. İdari Eylemlerden Kaynaklanan Tam Yargı Davaları	245
E. Yetkili Mahkeme	248
DEĞERLENDİRME SORULARI	249

ÜÇÜNCÜ KISIM DAVALARIN İNCELENMESİ

I. Dava Açılması.....	251
A. Dava Dilekçesi	251
B. Tam Yargı Davalarında Uyuşmazlık Konusu Miktarın Belirtilmesi Sorunu	253
C. Dilekçelerin Mahkeme Tarafından Alınması Usulü	253
D. Dilekçeler Üzerinde İlk İnceleme	254
1. Görev ve Yetki	255
2. İdari Mercî Tecavüzü	255
3. Ehliyet	255
4. İdari Davaya Konu Olacak Kesin Ve Yürütülmesi Gereken Bir İşlem Olup Olmadığı.....	256
5. Süre Aşımı	256
6. Husumet.....	256
7. Dilekçede Eksiklik Olup Olmadığı	256
8. Tek Dilekçeyle Birden Fazla İşleme Karşı Dava Açılıp Açılmayacağı – Birden Fazla Kişinin Ortak Dilekçeyle Dava Açıp Açılmayacağı	257
9. Dilekçelerin Karşı Tarafa Tebliği	257
II. Duruşma	258
III. Dosyaların İncelenmesi	260
A. Resen Araştırma İlkesi	260
B. Taraflardan Bilgi ve Belge İstenmesi	261

IV. Davaları Sonuçlandırılması	262
V. Tarafların Kişilik Veya Niteliğinde Değişiklik Olması	264
VI. Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Vergi Usul Kanununun Uygulanacağı Haller	264
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	266

DÖRDÜNCÜ KISIM KARARLARA KARŞI BAŞVURMA YOLLARI

I. Mahkeme Kararlarının Üst Mahkemede Denetimi	271
II. İtiraz.....	275
III. Temyiz.....	277
IV. Yargılamanın Yenilenmesi.....	280
V. Kararın Düzeltilmesi	281
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	283

BEŞİNCİ KISIM KARARLARIN UYGULANMASI

I. Yasal düzenleme	285
II. Kararların Sonuçları	286
A. İptal Davaları.....	286
B. Tam Yargı Davaları	289
III. Kararın Gereklerinin Yerine Getirilmesi Süresi	291
IV. Yargı Kararlarının Uygulanmaması	292
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	297

ALTINCI KISIM İDARENİN SORUMLULUĞU

I. Yasama ve Yargı Faaliyetlerinden Dolayı Devletin Sorumluluğu	299
---	-----

II. İdarenin Sorumluluğunun Dayandığı Hukuki Esaslar.....	302
A. Kusur Sorumluluğu	303
B. Kusursuz sorumluluk.....	304
1. Tehlike (Risk)	304
2. Kamu Külfetleri Karşısında Eşitlik.....	304
3. Sosyal Risk	305
C. İdarenin Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Durumlar	305
1. Tazmini Gereken Zarar Bulunmaması	305
2. Mücbir Sebepler.....	305
3. Zarar Görenin veya Üçüncü Kişilerin Eylemi	306
4. Kamu Görevlilerinin Görevden Ayrılabilen Kişisel Kusurları	306
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>307</i>